

جغرافیا و روابط انسانی، تابستان ۱۴۰۲، دوره ۶، شماره ۱، صص ۲۴۱-۲۱۹

ارزیابی توان گردشگری روستای تاریخی سیف‌آباد قدیم شهرستان کازرون در راستای توسعه و ارتقای گردشگری پایدار

مصطفی آریان کیا^۱

۱- دانش آموخته مقطع کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه گلستان، گرگان،

ایران Mostafaariankia@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۳۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۹/۲۲

چکیده

محور گردشگری بافت تاریخی روستای سیف‌آباد قدیم به دلیل دارا بودن امکانات و توانهای بالقوه‌ی طبیعی، ویژگی‌های اقلیمی، چشم‌اندازهای جالب اکولوژیکی و انواع جاذبه‌های فرهنگی و اقتصادی- معیشتی به‌عنوان یکی از مناطق مهم طبیعی- تاریخی و گردشگری شهرستان کازرون به حساب می‌آید. توانهای محیطی فوق‌الذکر موجب شده تا این منطقه ظرفیت‌های لازم برای هر گونه برنامه‌ریزی به‌ویژه در بخش‌های مختلف گردشگری را داشته باشد و موجب اشتغال‌زایی و ارتقای سطح درآمدزایی افراد بومی این روستا گردد. از این رو پژوهش حاضر با هدف بررسی و تعیین جاذبه‌های گردشگری روستای سیف‌آباد قدیم درصد است تا با تدوین برنامه‌های راهبردی در جهت توسعه و ارتقای گردشگری در روستای هدف پردازد. رویکرد حاکم بر پژوهش حاضر از نوع کاربردی- توسعه‌ای و روش بررسی آن توصیفی- تحلیلی می‌باشد. جهت جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز از روش کتابخانه‌ای و میدانی (پرسشنامه) بکار گرفته شده است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌های پرسشنامه و آزمون متغیرهای پژوهش، از نرم‌افزار آماری SPSS و آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه و همچنین از تکنیک SWOT استفاده شده است. نتایج آزمون پیرسون نشان دهنده رابطه معناداری در سطح ۹۹ درصد اطمینان همبستگی در بین متغیرهای پژوهش است و رابطه معنادار بین افزایش توسعه‌ی گردشگری و ارتقای گردشگری در روستای سیف‌آباد را تأیید می‌کند. نتایج آزمون رگرسیون نیز نشان دهنده اثرگذاری متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته پژوهش با توجه به میزان بتا و آماره آزمون متغیرها و سطح معنی‌داری این متغیرها می‌باشد. نتایج مدل سوات نیز نشان دهنده انتخاب استراتژی رقابتی در ارتباط با وضعیت تحقق توسعه‌ی گردشگری در روستای هدف می‌باشد.

کلیدواژه: گردشگری روستایی، توسعه، روستای سیف‌آباد، کازرون.

مقدمه^۱

امروزه صنعت گردشگری به عنوان پیش‌ران اقتصادی و موتور محرکه توسعه جوامع (کوزه‌گرکالجبی و نوروزی، ۱۴۰۱: ۱۲۰). از تحرک بالایی در تغییرات اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، شهری و محیطی برخوردار است (کارگر و همکاران، ۱۴۰۱: ۴۹). گردشگری به عنوان یکی از منابع درآمدی در سطح محلی (ایرانمنش و جهان‌بین، ۱۳۹۵: ۱)، جایگاه خاص در اقتصاد کشورها داشته و نقش فعال و مؤثری را در ارتقای ساختار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورها به خصوص کشورهای در حال توسعه (به‌دوست و همکاران، ۱۳۹۴: ۸۵)، که درآمد متکی به نفت دارند، دارد و می‌تواند راه حل اساسی برای کسب درآمد در این کشورها باشد (سلیمانی و محمدی، ۱۳۹۹: ۲۶).

گردشگری با ایجاد فرصتی راهبردی سبب تنوع اقتصاد جوامع محلی، ایجاد فرصت‌های شغلی در نقاط مختلف جهان، باعث ثبات و استقرار جمعیت در جوامع و جلوگیری از مهاجرت‌های بی‌رویه، حفظ تعادل اکولوژیکی منابع طبیعی و حفظ ویژگی‌های فرهنگی شهرها می‌شود (چقاجردی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۳۹). بسیاری از مزایای اقتصادی گردشگری، کیفیت زندگی ساکنان مختلف را افزایش می‌دهد (Kave et al 2014: 45). بنابراین امروزه صنعت گردشگری به یکی از صنایع سودآور دنیا تبدیل شده است (زیاری و همکاران، ۱۳۹۳: ۲). و نقش راهبردی و کلیدی گردشگری در توسعه هر منطقه‌ای نمایان می‌شود (خاوریان‌گرمسیر و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۲۸). براین اساس، با توجه به نقش صنعت گردشگری در توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی، کشورهای مختلف تلاش کرده‌اند تا با ساماندهی مناسب، حداکثر بهره را از این صنعت حاصل کنند (زندمقدم و طوسی‌نژاد، ۱۴۰۱: ۱۴۸).

برای ارزیابی جامع گردشگری، نیاز به شناسایی سایت‌ها و مکان‌های گردشگری و ارزیابی آن‌ها از منظر معیارهای گردشگری است (حاتمی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۵۱). بافت‌های تاریخی روستاها به دلیل پیوندهای گسترده با بسترهای طبیعی و تاریخی، دارای ارزش‌های تاریخی، طبیعی، زیبایی و معماری بسیاری هستند (حیدری و چهارراهی، ۱۳۹۹: ۱). این بافت‌ها به عنوان مکانی واجد ارزش‌های میراث فرهنگی، با دربرگرفتن دوره‌های مختلف تاریخی، دارای ویژگی‌هایی متشکل از ساختاری فضایی-کالبدی می‌باشد (عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۴: ۷۷). این مکان‌ها به دلیل نمایش هویت شهرها و روستاها، از ارزش بسیار زیادی جهت جذب گردشگر برخوردارند (تیموری و همکاران، ۱۳۹۳: ۶۳).

گردشگری فرهنگی یا میراثی، ابزاری از توسعه اقتصادی است که از طریق جذب بازدیدکنندگان از خارج از جامعه میزبان به سمت جاذبه‌های تاریخی و میراثی مقصد، به رشد اقتصادی منجر می‌شود (زارع‌اشکذری و همکاران،

^۱ این مقاله برگرفته از پروژه «طرح شناسایی، ثبت و مستندنگاری بافت تاریخی روستای سیف‌آباد بالایی (قدیم)» است که در سال ۱۴۰۰ توسط بنیاد توسعه کازرون پژوهی و با همکاری اداره میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی شهرستان کازرون توسط نویسنده مسئول انجام شده است.

۱۳۹۵: ۴۰۷). آشنایی با فرهنگ‌های گوناگون به‌ویژه فرهنگ گذشتگان و نمودهای کالبدی آن در قالب میراث فرهنگی، ابنیه و بافت‌های تاریخی، گردشگری را به صنعتی پررونق در حوزه ابنیه و با تاریخی بدل کرده است (چن، و چن^۱، ۲۰۱۰). اما باید اذعان داشت که بر اثر فقدان نگاه تاریخی و هویتی لازم در توسعه و نگهداری این مناطق، چهره و اعتبار تاریخی و هویتی این محدوده ارزشمند بافت کالبدی روستاها را مخدوم نموده است (اسعدی-جعفرآباد و همکاران، ۱۳۹۸: ۱). از این رو، توجه به بافت‌های تاریخی سکونتگاه‌های روستاها در راستای تحقق توسعه گردشگری روستایی ضرورت دارد. ضرورت و اهداف پژوهش حاضر به شرح ذیل می‌باشد:

محور گردشگری بافت تاریخی روستای سیف‌آباد بالایی (قدیم) به دلیل دارا بودن امکانات و توانهای بالقوه‌ی طبیعی، همجواری با دریاچه پریشان، ویژگی‌های اقلیمی، چشم‌اندازهای جالب اکولوژیکی و انواع جاذبه‌های فرهنگی و اقتصادی- معیشتی به‌عنوان یکی از مناطق مهم طبیعی- تاریخی و گردشگری شهرستان کازرون به حساب می‌آید. توانهای محیطی فوق‌الذکر موجب شده تا این منطقه ظرفیت‌های لازم برای هر گونه برنامه‌ریزی به‌ویژه در بخش‌های مختلف گردشگری را داشته باشد و موجب اشتغال‌زایی و ارتقای سطح درآمدزایی افراد بومی این روستا گردد. از این رو، هدف از پژوهش حاضر فراهم کردن زمینه توسعه پایدار گردشگری روستا هدف و جلب سرمایه- گذاری داخلی و خارجی، ایجاد تأسیسات زیر بنایی گردشگری و ارائه خدمات مناسب به گردشگران با در نظر داشتن اسناد بالادستی و الزامات توسعه گردشگری در ابعاد مکانی فضا در تلاش جهت پی‌ریزی بسترهای شکل- گیری توسعه گردشگری در این محور و بهره‌مندی ساکنان محلی از سودمندی‌های گردشگری می‌باشد.

مبانی نظری

براساس گزارش سازمان جهانی گردشگری، ایران دارای رتبه دهم جاذبه‌های باستانی و تاریخی و رتبه پنجم جاذبه‌های طبیعی را در جهان است. بنابراین صنعت گردشگری می‌تواند از طریق بهبود اشتغال‌زایی و سرمایه‌گذاری و همچنین افزایش درآمدهای مالیاتی بر رشد و توسعه اقتصادی تأثیرگذار باشد (خانزادی و همکاران، ۱۳۹۷: ۸۵). با توجه به افق پیش روی صنعت گردشگری در ایران که مختصات آن در سند چشم‌انداز ۲۰ ساله تدوین شده است ایران در سال ۱۴۰۴ می‌بایست میزبان ۲۰ میلیون گردشگر باشد و درآمد ۲۰ میلیارد دلاری را از بازار جهانی جهانگردی کسب کند. نظر به این که ضرورت توسعه و رشد این صنعت در سند فوق‌مورد توجه قرار گرفته است؛ بنابراین نگاه اقتصادی داشتن به این صنعت در حال رشد بیش از پیش ضرورت پیدا می‌کند (اسماعیل‌پورمقدم و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۷).

نواحی روستایی به دلیل داشتن چشم‌اندازها، جاذبه‌های طبیعی و توانمندی‌های متفاوتی که در جذب گردشگر دارند، انواع و اشکال گردشگری را به نمایش می‌گذارند (عنابستانی و همکاران، ۱۳۹۶: ۲). گردشگری روستایی

^۱ . Chen & Chen

به طور مشخص از دهه ۱۹۵۰ به بعد گسترش یافت. با توجه به جذابیت پیامدهای اقتصادی توسعه گردشگری، مطالعات اولیه طی دهه ۱۹۶۰، بیشتر بر آثار مثبت اقتصادی این پدیده متمرکز بود اما در دهه ۱۹۷۰ پیامدهای اقتصادی توسعه گردشگری با دید گسترده تری مورد ارزیابی محققان قرار گرفته است (شرفی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۲۱). امروزه گردشگری روستایی به یکی از مهم ترین بخش های اقتصادی در بسیاری از کشورهای جهان تبدیل شده و دولت ها، سیاست های مختلفی را به منظور توسعه گردشگری روستایی از سطوح محلی تا ملی به کار می گیرند (رحیمی پور و همکاران، ۱۴۰۱: ۱). از نظر اقتصادی، گردشگری می تواند اثرات اقتصادی مهمی را برای نواحی روستایی در برداشته باشد (بهرامی، ۱۳۹۵: ۱۰۳). این صنعت، از یک سو به رشد اقتصادی و تنوع فعالیت های روستایی و از سوی دیگر با جذب مازاد نیروی انسانی به ایجاد اشتغال و درآمدزایی برای ساکنان روستاها کمک کند (قاسمی و مرادی مسیحی، ۱۳۹۳: ۱۰۹). گردشگران با رونق دادن به فعالیت گردشگری روستایی به عنوان فعالیتی بالقوه و کارآمد قادرند نقش مهمی در فرآیند تغییرات اجتماعی جامعه میزبان ایجاد کنند (حیدری ساریان و ملکی، ۱۳۹۳: ۲۸۶). از این رو، اثرات گردشگری هم می تواند مثبت و مفید برای توسعه و هم منفی و مانع توسعه روستایی باشد (اسکندریان و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۶۱).

توسعه گردشگری به طور اتفاقی و بدون وجود برنامه ریزی و استراتژی مشخص، موجب بروز مشکلات زیست محیطی و اجتماعی شده و در درازمدت مشکلات گردشگری بیشتر از فوائد آن خواهد بود (محمدی ده چشمه، ۱۳۹۶: ۲۲). به طور مثال، گردشگری روستایی از جنبه های کالبدی معمولاً پیامدهای متفاوت دارد که نتایج مثبت شامل بهبود و توسعه زیرساخت ها، مقاوم سازی مسکن، حفظ بافت و الگوی اولیه روستا، استفاده از مواد و مصالح موجود در روستا برای ساخت و ساز، حفظ الگوی معماری بومی - سنتی و تولید محصولات کشاورزی جهت عرضه به گردشگران و نتایج منفی شامل فرسودگی راه ها و شبکه های ارتباطی به دلیل تردد زیاد، تخریب آثار و بناهای تاریخی، تغییر و جابجایی بافت سکونتگاه ها، عدم استفاده از مواد و مصالح بومی، تغییر در شیوه ساخت و ساز، تغییر کاربری زمین و رشد و ازدحام جمعیت است (افراخته و همکاران، ۱۳۹۸: ۵۹). و از نظر پیامدهای اجتماعی و فرهنگی گردشگری نیز توریسم از میراث فرهنگی منطقه حفاظت می کند و همچنین زمینه ی حفظ و ارتقای الگوهای فرهنگی در زمینه های موسیقی، رقص، تئاتر، لباس، هنر و صنایع دستی، آداب و رسوم، سبک زندگی و سبک معماری که از جمله جاذبه های مهم گردشگری است که به وسیله گسترش گردشگری زمینه ی حفظ و ارتقای آن ها را فراهم می سازد. تغییر در ساختارهای اجتماعی و نقش اجتماعی، ایجاد فرصت های جدید اجتماعی برای ساکنان، کاهش نابرابری های اجتماعی و کمک به حفظ میراث فرهنگی از دیگر نقش های مهم گردشگری در این زمینه به حساب می آید (زنگنه و تقوایی، ۱۳۹۱: ۹۵). بنابراین، سیاست گذاری و برنامه ریزی بلندمدت در چارچوب توسعه پایدار گردشگری نه تنها می تواند تأثیرات نامطلوب آن را کاهش دهد، بلکه با افزایش

منافع آن را به اهرمی مطلوب در تحولات و توسعه حوزه میزبان مبدل خواهد کرد (نعیمی و همکاران، ۱۳۹۴: ۳۰۶).

پیشینه پژوهش

در ارتباط با موضوع پژوهش، مطالعات بسیاری در داخل و خارج از کشور انجام گرفته است. که در ادامه به صورت اختصار به مواردی از تحقیقاتی که در دو بخش اصلی از این پژوهش از نتایج و روش انجام آن‌ها استفاده شده است و یافته‌های آن‌ها با مطالعه حاضر همخوانی و همسویی داشته‌اند اشاره می‌گردد.

در طی مراحل انجام پژوهش حاضر در زمینه بررسی نقش ایجاد و رونق گردشگری در روستای مورد مطالعه و نقش آن در پیشرفت روستا، به پژوهش‌های انجام شده توسط رحیمی (۱۳۹۶)، «نقش مناسبات شهر و روستا در توسعه گردشگری روستایی در بخش گلپه‌ار شهرستان»، صابونی و تقوی خراسانی (۱۳۹۷)، «بررسی نقش گردشگری روستایی در توسعه پایدار روستا»، سپهوند و همکاران (۱۴۰۰)، «راهکارهای توسعه ظرفیت‌های گردشگری پایدار روستایی در شهرستان خرم‌آباد» و قدیری معصوم و همکاران (۱۴۰۰)، «تبیین و شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری مناطق روستایی» رجوع شده است. نتایج حاصل از یافته‌های پژوهش‌های ذکر شده در ارتباط با نقش توسعه گردشگری در پیشرفت روستا، با اهداف و یافته‌های پژوهش حاضر کاملاً همخوانی و همسویی دارند. بدین صورت که نتایج پژوهش‌های فوق و پژوهش حاضر نشان داده است که عواملی نظیر تأمین اقامتگاه برای گردشگران، بسترسازی برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و ایجاد تأسیسات و امکانات مورد نیاز گردشگران در مرحله اول موجب رونق گردشگری و در ادامه باعث توسعه روستا می‌شود. از سوی دیگر، جهت استفاده از متغیرها و شاخص‌های اثربخش در رونق گردشگری و توسعه روستا در پرسشنامه مورد استفاده در پژوهش حاضر از نتایج تحقیقات فوق استفاده شده است.

در ارتباط با بررسی توسعه متغیرهای اقتصادی روستا و تأثیرپذیری آن‌ها از گردشگری در این پژوهش، به تحقیقات انجام گرفته توسط رضایی تبار (۱۳۹۸)، «بررسی نقش گردشگری در تحولات اقتصادی روستا و ارزیابی تأثیرات مثبت و منفی آن در روستای خشت سر شهرستان محمودآباد»، بساک و دین‌پرست (۱۳۹۹)، «بررسی نقش گردشگری روستایی در توسعه اقتصادی روستاهای هدف گردشگران در روستاهای دهستان مدرس، شهرستان شوشتر»، شاه‌آبادی و همکاران (۱۴۰۱)، «تأثیر مؤلفه‌های اقتصادی دانش بنیان بر توسعه صنعت گردشگری در کشورهای منتخب» و طولابی نژاد و همکاران (۱۴۰۱)، «بررسی اثرات گردشگری بر ارتقای سطح رفاه اقتصادی و اجتماعی خانوارهای روستایی در شهرستان چابهار» مراجعه شده است. ضمن بکارگیری متغیرهای مورد مطالعه در پژوهش‌های فوق در ارتباط با نقش گردشگری و اثربخشی آن بر متغیرهای اقتصادی در پرسشنامه پژوهش حاضر، یافته‌های تحقیقات ذکر شده با یافته‌های پژوهش حاضر نیز همخوانی و همسویی دارند. بدین صورت که نتایج

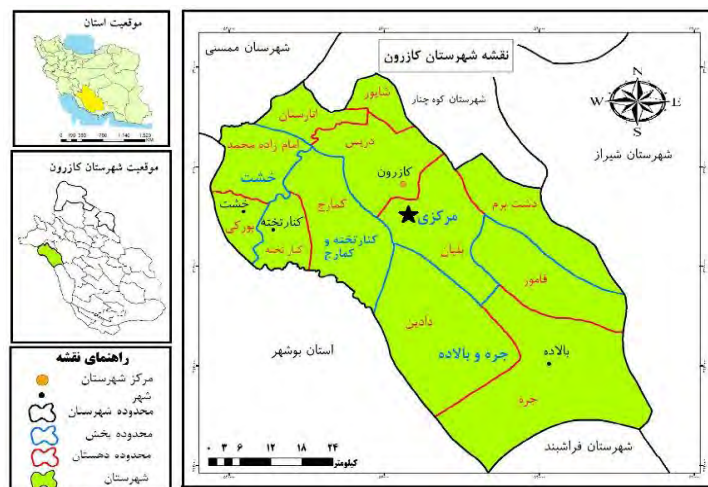
پژوهش‌های فوق و پژوهش حاضر همگی حاکی از آن است که گردشگری توانسته است نقش مهمی در تغییر اقتصاد روستا داشته باشد. و رابطه معناداری بین گردشگری روستایی و مؤلفه‌های اقتصادی پژوهش وجود دارد.

روش پژوهش

رویکرد حاکم بر پژوهش حاضر از نوع کاربردی - توسعه‌ای و روش بررسی آن توصیفی - تحلیلی می‌باشد. جهت جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز از روش اسنادی - کتابخانه‌ای و روش میدانی (پرسشنامه) و همچنین مصاحبه از اهالی، کارشناسان اداره میراث فرهنگی و صاحب‌نظران در زمینه گردشگری استفاده شده است. تعداد ۵۰ پرسشنامه به عنوان نمونه در بین اهالی و تعداد ۳۰ پرسشنامه در بین کارشناسان مربوطه توزیع شده است. شاخص‌های مورد استفاده در این پژوهش شامل: متغیرهای اقتصادی (درآمد، فرصت‌های شغلی، سرمایه‌گذاری بخش‌های دولتی و خصوصی)، متغیر فرهنگی (تبادل فرهنگی، افزایش سطح فرهنگ ساکنین) و متغیر امکانات و تجهیزات (توسعه زیرساخت‌ها و امکانات، بهبود تسهیلات فراغتی) می‌باشد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌های پرسشنامه از نرم‌افزار آماری SPSS و جهت سنجش و آزمون فرضیات پژوهش از آنجا که متغیرهای فرضیه در سطح سنجش فاصله‌ای قرار دارند، از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه و همچنین جهت ارائه استراتژی‌های توسعه گردشگری و تعیین نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها از تکنیک SWOT استفاده شده است. در ادامه با توجه به نظر کارشناسان وزندهی به هرکدام از اولویت‌ها مشخص و سپس در نهایت با توجه به واقعیت‌های موجود گردشگری روستای سیف‌آباد و شهرستان کازرون، راهبردهای اجرایی جهت تقویت و بهبود وضعیت حاکم منطقه ارائه شده است.

محدوده مورد مطالعه

سیف‌آباد، روستایی است از توابع بخش مرکزی شهرستان کازرون در استان فارس، که بین ۳۲ درجه و ۶۴ دقیقه و ۷۲ ثانیه طول شرقی و ۵۶ درجه و ۷۸ دقیقه و ۷۶ ثانیه عرض شمالی تا ۳۲ درجه و ۶۵ دقیقه و ۲۱ ثانیه طول شرقی و ۵۶ درجه و ۷۹ دقیقه و ۵۵ ثانیه عرض شمالی قرار گرفته است. ارتفاع این روستا از سطح دریا بین ۸۳۵ الی ۹۰۰ متر می‌باشد (سالنامه آماری استان فارس، ۱۳۹۹). این روستا یکی از روستاهای پنجگانه معروف به قراء خمسه در فاصله حدود ۹ کیلومتری شهر کازرون است. جهت دسترسی به سایت گردشگری مورد نظر، ابتدا از طریق جاده کازرون- فرآشند وارد روستای سیف‌آباد شده و از طریق جاده روستای علی‌آباد دوتو می‌توان به روستای سیف‌آباد قدیم دسترسی پیدا کرد.

شکل ۱: موقعیت شهرستان کازرون و روستای سیف‌آباد در نظام تقسیمات سیاسی استان فارس

یافته‌های پژوهش

در پیرامون روستای تاریخی سیف‌آباد بالایی (قدیم) سایت‌های باستان‌شناسی و مراکز جاذب گردشگری بسیاری از جمله: ۱- دریاچه پریشان، ۲- تُل قلعه سیف‌آباد (متعلق به دوران ساسانیان)، ۳- تُل خندق (متعلق به قرن ۴ و ۵ ه.ق، دوران اولیه اسلامی)، ۴- تُل تاریخی بَجی (آثاری از سکونت متعلق به دوران هزاره اول و دوم قبل از میلاد) و ۵- آسیاب علی‌آباد دوتو (متعلق به دوران قاجار) وجود دارد.

شکل ۲: مراکز جاذب گردشگر در مجاورت محدوده روستای سیف‌آباد بالایی (قدیم)

- بررسی وضعیت تأسیسات و امکانات روستای مورد مطالعه

روستای سیف‌آباد دارای تأسیسات و امکاناتی شامل: دهیاری، چند باب نانوايي، دستگاه خودپرداز، سوپرمارکت، شرکت تعاونی روستائی، شرکت نفت، پست بانک ایران، مرکز مخابرات، خانه بهداشت، مراکز

آموزشی در مقاطع ابتدایی، راهنمایی و آموزشگاه دخترانه، موسسه قرآنی فرهنگی، حسینیه، بانک کشاورزی، کارواش و مجموعه ورزشی می باشد. در محدوده رو ستا هیچگونه مراکز اقامتی، بومگردی و خدمات رفاهی وجود ندارد. جهت بررسی نتایج داده‌های حاصل از پرسشنامه و بررسی وضعیت متغیرهای پژوهش و رابطه همبستگی بین آن‌ها با توجه به آنکه متغیرها در سطح فاصله‌ای و نسبی قرار دارند، از آزمون آماری پیرسون استفاده شده است. ضریب همبستگی پیرسون برای محاسبه درجه و میزان ارتباط خطی بین دو به کار می‌رود. نتایج آزمون به شرح زیر می‌باشد.

جدول ۱: ضریب همبستگی بین توسعه‌ی گردشگری و متغیر ارتقای گردشگری در روستای سیف‌آباد

متغیرها	ضریب همبستگی	سطح معناداری	نتیجه آزمون
۸- افزایش سطح درآمد	۰/۲۷۱**	۱- ۰/۰۰۷**	۷- رابطه معنادار است
۱۲- افزایش فرصت‌های شغلی	۰/۴۳۰**	۱- ۰/۰۰۰**	۱۴- رابطه معنادار است
۱۶- بالا رفتن سطح فرهنگ مردم	۰/۲۷۶**	۱- ۰/۰۲۱**	۱۶- رابطه معنادار است
۲۰- توسعه زیرساخت‌ها و امکانات	۰/۳۸۱**	۲- ۰/۰۰۰**	۲۲- رابطه معنادار است
۲۴- سرمایه‌گذاری بخش‌های دولتی و خصوصی	۰/۱۲۴**	۲- ۰/۰۰۳**	۲۲- رابطه معنادار است
۲۸- بهبود تسهیلات فراغتی	۰/۳۴۹**	۳- ۰/۰۰۰**	۳۲- رابطه معنادار است
۳۲- تبادل فرهنگی	۰/۳۰۷**	۳- ۰/۰۰۰**	۳۴- رابطه معنادار است

**معنی داری ۹۹٪

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

با توجه به نتایج بدست آمده از جدول (۱)، میزان ضریب همبستگی بین متغیرهای افزایش سطح درآمد ۰/۲۷۱، افزایش فرصت‌های شغلی ۰/۴۳۰، بالا رفتن سطح فرهنگ مردم ۰/۲۷۶، توسعه زیرساخت‌ها و امکانات ۰/۳۸۱، سرمایه‌گذاری بخش‌های دولتی و خصوصی ۰/۱۲۴، بهبود تسهیلات فراغتی ۰/۳۴۹ و تبادل فرهنگی ۰/۳۰۷ است که با توجه به سطح معناداری صفر بیانگر رابطه معناداری در سطح ۹۹ درصد اطمینان همبستگی وجود دارد با توجه به مثبت بودن میزان ارزشی پیرسون همبستگی مستقیم و فزاینده است. در واقع هر چه توسعه‌ی گردشگری از میزان بیشتر و وضعیت بهتری برخوردار باشد ارتقای گردشگری در روستای تاریخی سیف‌آباد نیز از وضعیت مطلوبی برخوردار خواهد شد. پس با توجه به مقدار آماره به دست آمده بین افزایش توسعه‌ی گردشگری و ارتقای گردشگری در روستای تاریخی سیف‌آباد، رابطه معنادار وجود دارد.

به منظور تعیین میزان و شدت و نحوه اثرگذاری کنترل شده هر یک از متغیرهای مستقل در متغیر وابسته پژوهش از تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شده است.

جدول ۲: خلاصه مدل رگرسیون

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده
۰/۷۳	۰/۵۱۸	۰/۲۷۴

طبق نتایج جدول (۲) که نشان‌دهنده‌ی خلاصه‌ای از مدل رگرسیونی می‌باشد، ستون ضریب همبستگی بیان‌کننده میزان همبستگی بین متغیر وابسته و متغیرهای مستقل می‌باشد. این همبستگی به میزان ۷۳ درصد می‌باشد که گویای تأثیر مؤلفه میزان توسعه‌ی گرد شگری و متغیر ارتقای گرد شگری در رو ستای تاریخی سیف‌آباد است. ستون ضریب تعیین بیان‌کننده مقدار پیش‌بینی متغیر وابسته توسط متغیر مستقل می‌باشد، که برابر با ۵۱ درصد است که نشان می‌دهد که ۵۱ درصد از تغییرات متغیر وابسته، قابل استناد به تغییرات متغیر مستقل می‌باشد و بقیه تغییرات متغیر وابسته، از تغییرات ناشی از سایر عوامل می‌باشد (۵۱ درصد از تغییرات متغیر وابسته به کمک متغیر مستقل قابل تبیین و پیش‌بینی است).

جدول ۳: نتایج تحلیل واریانس یکطرفه

۳۶-	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F-۴۰	سطح معنی داری
۳۴۶۸۱/۰۱۳	۴۴	۱	۶۴۳۸۷/۳۱۹	۲۷۱/۳۵۰	۰/۰۰۳ - ۴۷
۵۷۳۹۰/۴۶۲	۵۰	۱۳۰۸	۲۷/۵۱۶	۵۲-	۵۳-
۹۲۰۷۱/۴۷۵	۵۶	۱۳۰۹	۵۷-	۵۸-	۵۹-

طبق نتایج جدول (۳) تحلیل واریانس رگرسیون، به منظور بررسی قطعیت وجود رابطه خطی بین متغیرها است. همانطور که از نتایج جدول بر می‌آید به دلیل اینکه سطح معنی داری کوچکتر از ۰/۰۵ می‌باشد. لذا فرض رابطه خطی بین متغیرهای مدل تأیید می‌گردد. بنابراین می‌توان گفت که استفاده از مدل خطی رگرسیون بلامانع است و یا به عبارتی متغیر مستقل توان پیش‌بینی متغیر وابسته را دارد. در ادامه در جدول (۴) به اطلاعات مرتبط به متغیر مستقل می‌پردازیم.

جدول ۴: نتایج آزمون رگرسیون چندگانه

متغیر مستقل	ضرایب رگرسیون	انحراف استاندارد	ضریب بتای استاندارد شده	آماره آزمون	سطح معناداری
۶۱- مقدار ثابت	۳/۹۷۲ - ۶۷	۱/۴۹ - ۶۸	- ۶۹	۶/۸۴ - ۷۰	۰/۰۰۰ - ۷۱
۷۱- افزایش سطح درآمد	۰/۴۸۱ - ۷۳	۰/۰۲۷ - ۷۴	۰/۴۶۵ - ۷۵	۶/۵۱۳ - ۷۶	۰/۰۰۳ - ۷۷
۷۹- افزایش فرصت‌های شغلی	۰/۵۰۳ - ۷۹	۰/۰۴۱ - ۸۰	۰/۳۸۱ - ۸۱	۷/۰۲۹ - ۸۲	۰/۰۰۰ - ۸۳
۸۵- بالا رفتن سطح فرهنگ مردم	۰/۲۷۹ - ۸۵	۰/۰۰۸ - ۸۶	۰/۰۲۷ - ۸۷	۱/۴۶۲ - ۸۸	۰/۰۰۱۸ - ۸۹
۹۰- توسعه زیرساخت‌ها و امکانات	۰/۳۱۴ - ۹۱	۰/۰۵۳ - ۹۲	۰/۳۰۶ - ۹۳	۲/۱۰۱ - ۹۴	۰/۰۰۰ - ۹۵
۹۷- سرمایه‌گذاری بخش‌های دولتی و خصوصی	۰/۲۶۱ - ۹۷	۰/۰۶۴ - ۹۸	۰/۱۴۷ - ۹۹	۳/۴۷۲ -	۰/۰۰۵ -
۲۵۷- بهبود تسهیلات فراغتی	۰/۲۵۷ -	۰/۰۷۹ -	۰/۰۰۸ -	۲/۳۵۸ -	۰/۰۲۹ -
۱۲۳- تبادل فرهنگی	۰/۱۲۳ -	۰/۰۳۳ -	۰/۰۴۱ -	۰/۰۷۹ -	۰/۰۰۷ -

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱

در جدول (۴) که به جدول ضرایب معروف است، ضریب متغیر مستقل و میزان تأثیر آن بر متغیر وابسته و همچنین برر سی معنی‌داری ضرایب انجام می‌شود. برای فرموله نمودن معادله رگرسیون نیاز به اطلاعاتی از جمله مقدار ثابت معادله یا a ، ضرایب رگرسیون یا β ، همچنین برر سی آزمون خطی بودن که از سطح معنی‌داری مشخص می‌گردد، می‌باشیم. همان‌گونه که در جدول پیداست، ردیف نخست متعلق به مقدار ثابت معادله می‌باشد که برابر ۳/۹۷۲ می‌باشد. آماره آزمون نیز برابر با ۶/۸۴ است. نکته‌ای که باید به آن توجه نمود میزان معنی‌داری این آماره است که برابر ۰/۰۰۰ است. از آنجا که سطح معنی‌داری این آماره کوچکتر از ۰/۰۵ است، بنابراین می‌توان گفت که معنی‌دار می‌باشد. ردیف‌های بعدی جدول متعلق به تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته می‌باشد. همان‌گونه که از جدول پیداست متغیر مستقل افزایش سطح درآمد با میزان بتا برابر ۰/۴۸۱ و آماره آزمون برابر با ۶/۵۱۳، متغیر افزایش فرصت‌های شغلی با میزان بتا برابر ۰/۵۰۳ و آماره آزمون برابر با ۷/۰۲۹،

متغیر بالا رفتن سطح فرهنگ مردم با میزان بتا برابر $0/279$ و آماره آزمون برابر با $1/462$ ، متغیر توسعه زیر ساخت‌ها و امکانات با میزان بتا برابر $0/314$ و آماره آزمون برابر با $2/101$ ، متغیر سرمایه‌گذاری بخش‌های دولتی و خصوصی با میزان بتا برابر $0/261$ و آماره آزمون برابر با $3/472$ ، متغیر بهبود تسهیلات فراغتی با میزان بتا برابر $0/257$ و آماره آزمون برابر با $2/358$ و متغیر تبادل فرهنگی با میزان بتا برابر $0/123$ و آماره آزمون برابر با $0/079$ است. از آنجا که سطح معنی داری این متغیرها از $0/05$ کوچکتر هستند، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که معنی دار می‌باشند و وارد معادله رگرسیون می‌شوند.

- تجزیه و تحلیل مدل سوات

جهت شناسایی و تجزیه و تحلیل نقاط قوت و ضعف محیط خرد اثرگذار بر توسعه‌ی گردشگری در روستای سیف‌آباد قدیم شهر ستان کازرون، یعنی جنبه‌هایی که راه‌های دستیابی به اهداف برنامه‌ریزی و اجرای تکلیف‌های آن در راستای توسعه‌ی گردشگری، زمینه‌های مساعد یا باز دارنده دارد، مد نظر می‌باشد. از این رو ابتدا اقدام به شناسایی نقاط قوت درون سیستمی در چارچوب مقوله‌های اصلی در قالب پرسشنامه‌ای جهت ارزیابی به کارشناسان و متخصصان آشنایان با مبحث مورد مطالعه اقدام شده است که نتایج آن در جدول شماره (۵)، ارائه شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول ۵: ماتریس عوامل داخلی اثرگذار بر توسعه‌ی گردشگری در روستای سیف‌آباد قدیم

مؤلفه‌ها	وزن	رتبه	ضریب نهایی
S1: وجود قابلیت‌ها، استعدادها و تنوع بالای گردشگری منطقه	۰/۰۵۴	۴	۰/۲۱۶
S2: دسترسی آسان به روستا و منطقه گردشگری مورد نظر	۰/۰۴۱	۲	۰/۰۸۲
S3: وجود بافت تاریخی و معماری بومی در سطح روستا	۰/۰۶۳	۳	۰/۱۸۹
S4: استفاده از قابلیت‌های محیطی و گردشگری اطراف روستای سیف‌آباد	۰/۰۶۸	۴	۰/۲۷۲
S5: استعداد بالای منطقه جهت سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی گردشگری	۰/۰۴۷	۳	۰/۱۴۱
S6: همجواری با دریاچه پریشان و دشت نرگسزار فامور	۰/۰۵۸	۴	۰/۲۳۲
S7: وجود آداب و رسوم و سنن مردم بومی منطقه	۰/۰۳۹	۳	۰/۱۱۷
S8: قرارگیری در مسیر جاده محور گردشگری ساسانی بی‌شاپور- فیروزآباد	۰/۰۶۷	۳	۰/۲۰۱
S9: همجواری با منطقه اکولوژیک دشت برم و دشت ارژن	۰/۰۵۲	۳	۰/۱۵۶
S10: برخورداری از شرایط اقلیمی مناسب در بیشتر فصول سال جهت گردشگری	۰/۰۳۴	۲	۰/۰۶۸
W1: پایین بودن سطح امنیت اجتماعی محله	۰/۰۲۹	۳	۰/۰۸۷
W2: درآمد پایین و وجود فقر در بین ساکنین محله	۰/۰۳۷	۲	۰/۰۷۴
W3: کمبود فضاهای فرهنگی، تفریحی و ورزشی در روستا	۰/۰۴۱	۳	۰/۱۲۳
W4: کمبود تأسیسات و تجهیزات رفاهی برای گردشگران	۰/۰۵۹	۴	۰/۰۲۳۶
W5: نبود طرح مدیریت مشارکت مردمی در منطقه	۰/۰۳۶	۲	۰/۰۷۲
W6: عدم وجود نیرو متخصص و راهنمایان گردشگری در روستا مورد مطالعه	۰/۰۴۸	۲	۰/۰۹۶

نقاط قوت

نقاط ضعف

۰/۱۲۴	۲	۰/۰۶۲	W7: عدم ارائه‌ی تبلیغات مناسب جهت معرفی پتانسیل‌های گردشگری روستا
۰/۰۹	۲	۰/۰۴۵	W8: فقدان برنامه‌ریزی جامع و منسجم در حوزه گردشگری روستای مورد مطالعه
۰/۱۰۲	۲	۰/۰۵۱	W9: تفاوت فرهنگی بین گردشگران و مردم منطقه
۰/۲۰۷	۳	۰/۰۶۹	W10: عدم وجود بودجه و منابع مالی کافی در زمینه گردشگری
۲/۶۷۲۶	-	۱	مجموع امتیاز (نقاط قوت و ضعف)

از دیدگاه پیرسش شوندگان و با توجه به نتایج ارزیابی صورت گرفته در ارتباط با نقاط قوت‌های مدنظر در زمینه عوامل داخلی اثرگذار بر توسعه‌ی گردشگری در روستای سیف‌آباد قدیم، نتایج پژوهش نشان می‌دهد که مهم‌ترین نقاط قوتی که در ارتباط با توسعه‌ی گردشگری روستای مورد نظر از آن برخوردار است، عبارت‌اند از: «استفاده از قابلیت‌های محیطی و گردشگری اطراف روستای سیف‌آباد» با ضریب نهایی ۰/۲۷۲، «همجواری با دریاچه پریشان و دشت نرگسزار فامور»، با ضریب نهایی ۰/۲۳۲ و «وجود قابلیت‌ها، استعدادها و تنوع بالای گردشگری منطقه» با ضریب نهایی ۰/۲۱۶ در سطح سوم نقاط قوت‌های موضوع مورد مطالعه قرار دارند. در ارتباط با نقاط ضعف‌های درون سیستمی، نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که مهم‌ترین ضعف‌های که در ارتباط با توسعه‌ی گردشگری روستای هدف وجود دارد، عبارت‌اند از: «کمبود تأسیسات و تجهیزات رفاهی برای گردشگران»، با ضریب نهایی ۰/۲۳۶، «عدم وجود بودجه و منابع مالی کافی در زمینه گردشگری»، با ضریب نهایی ۰/۲۰۷ و «عدم ارائه‌ی تبلیغات مناسب جهت معرفی پتانسیل‌های گردشگری روستا» با ضریب نهایی ۰/۱۲۴ در جایگاه سطح سوم ضعف‌های موجود در توسعه‌ی گردشگری در روستای سیف‌آباد قدیم قرار گرفته‌اند.

پس از بررسی نقاط قوت و ضعف‌های موجود در توسعه‌ی گردشگری در روستای سیف‌آباد قدیم در چارچوب وضعیت درون سیستمی، اقدام به ارزیابی و شناسایی عوامل تأثیرگذار برون سیستمی (فرصت‌ها و

تهدیدهایی) که می‌تواند در چارچوب عوامل درون سیستمی تأثیرگذار باشد، اقدام شده است. نتایج حاصل از این بررسی در جدول شماره (۶)، ارائه شده است.

جدول ۶: ارزیابی عوامل بیرونی اثرگذار بر توسعه‌ی گردشگری در روستای سیف‌آباد قدیم

ضریب نهایی	رتبه	وزن	مؤلفه‌ها	
۰/۲۷۲	۴	۰/۰۶۸	01: وجود سایت‌های باستانشناسی و مراکز متعدد جذب گردشگر در منطقه	نقاط فرصت
۰/۱۱۴	۲	۰/۰۵۷	02: امکان جذب فعالیت‌های گردشگری و فرهنگی	
۰/۱۳۸	۲	۰/۰۶۹	03: اشتغال‌زایی و کاهش بیکاری در روستای مورد هدف	
۰/۰۸۸	۲	۰/۰۴۴	04: امکان فروش محصولات کشاورزی و افزایش درآمد ساکنان روستا	
۰/۱۴۱	۳	۰/۰۴۷	05: سرمایه‌گذاری بخش‌های دولتی و خصوصی در زمینه گردشگری در روستا	
۰/۰۹۸	۲	۰/۰۴۹	06: افزایش سطح ظرفیت‌ها و امکانات گردشگری در روستای مورد هدف	
۰/۰۹۶	۲	۰/۰۴۸	07: بهره‌گیری از توان‌های فکری و اجرایی تشکلهای غیردولتی	
۰/۲۱۶	۳	۰/۰۷۲	08: افزایش سطح درآمد اقتصادی مردم روستا	
۰/۱۳۸	۳	۰/۰۴۶	09: وجود نیروی کار ارزان و فراوان در روستا و منطقه	
۰/۱۱۷	۳	۰/۰۳۹	010: بالا رفتن سطح فرهنگ مردم در برخورد با فرهنگ‌های متفاوت	
۰/۱۵	۲	۰/۰۷۵	T1: خشکسالی و کم‌آبی در طول سال‌های اخیر	نقاط تهدید
۰/۱۰۲	۲	۰/۰۵۱	T2: تعارض و اثرگذاری نامطلوب فرهنگ گردشگران بر فرهنگ بومی ساکنین روستا	
۰/۰۹۸	۲	۰/۰۴۹	T3: نگرانی از آسیب‌رسانی گردشگران به بافت تاریخی روستا	
۰/۰۷۶	۲	۰/۰۳۸	T4: ازدیاد تخلفات و بزهکاریهای اجتماعی با ورود گردشگران به روستا مورد هدف	

۰/۰۹۲	۲	۰/۰۴۶	T5: از بین رفتن فرهنگ و آداب و رسوم محلی
۰/۰۸۶	۲	۰/۰۴۳	T6: افزایش قیمت زمین و بورس بازی زمین و افزایش هزینه‌های زیرساخت گردشگری
۰/۱۰۶	۲	۰/۰۵۳	T7: ایجاد مشکلات ناشی از برخورد بین جامعه میهمان با میزبان و عدم تعامل بین آن‌ها
۰/۰۹۴	۲	۰/۰۴۷	T8: ایجاد خسارت و آلودگی زیست‌محیطی در منطقه
۰/۰۲۲	۱	۰/۰۲۲	T9: عدم نظارت، کنترل و هدایت گردشگران
۰/۰۷۴	۲	۰/۰۳۷	T10: تغییر کاربری و تخریب زمین‌های کشاورزی روستا
۲/۳۱۸	-	1	مجموع امتیاز (نقاط فرصت و تهدید)

با توجه به نتایج ارزیابی صورت گرفته در ارتباط با نقاط فرصت‌های موجود در زمینه توسعه گردشگری در روستای سیف‌آباد، نتایج پژوهش نشان می‌دهد که بالاترین مؤلفه در رابطه با فرصت‌ها عبارت است از: «وجود سایت‌های باستان‌شناسی و مراکز متعدد جذب گردشگر در منطقه» با ضریب نهایی ۰/۲۷۲ در سطح اول، «افزایش سطح درآمد اقتصادی مردم روستا» با ضریب نهایی ۰/۲۱۶ در سطح دوم و «سرمایه‌گذاری بخش‌های دولتی و خصوصی در زمینه گردشگری در روستا» با ضریب نهایی ۰/۱۴۱ می‌باشد. و به‌عنوان فرصت‌هایی مناسب و پتانسیلی بالا جهت تحقق توسعه گردشگری در روستای سیف‌آباد می‌توان مد نظر قرار داد. در ارتباط با ارزیابی تهدیدهایی که از بیرون از سیستم بر توسعه گردشگری در روستای هدف اثرگذار است، نتایج نشان می‌دهد که «ایجاد مشکلات ناشی از برخورد بین جامعه میهمان با میزبان و عدم تعامل بین آن‌ها» با ضریب نهایی ۰/۱۰۶ در سطح اول، «تعارض و اثرگذاری نامطلوب فرهنگ گردشگران بر فرهنگ بومی ساکنین روستا» با ضریب نهایی ۰/۱۰۲ در سطح دوم و «نگرانی از آسیب‌رسانی گردشگران به بافت تاریخی روستا» با ضریب نهایی ۰/۰۹۸ بیشترین میزان تهدید آفرینی در زمینه تحقق توسعه گردشگری در روستای هدف را به خود اختصاص داده‌اند.

چشم‌انداز کلی وضع موجود براساس ارزیابی SWOT

پس از مشخص کردن عوامل درونی و بیرونی و تعیین ارزش هر عامل در بخش‌های قبل، در این بخش به بررسی چشم‌انداز کلی وضع موجود بر اساس ارزیابی مدل استراتژی سوات پرداخته خواهد شد. در راستای ارایه راهبرد و استراتژی کلان بر اساس قاعده معمول روش سوات چنانچه مجموع امتیازات تهدیدات (T)، ضعف‌ها (W) کمتر از مجموع امتیازات فرصت‌ها (O) و قوت‌ها (S) باشد استراتژی ما تهاجمی (SO) و چنانچه مجموع امتیازات تهدیدات و ضعف‌ها بیشتر از مجموع امتیازات فرصت‌ها و قوت‌ها باشد، استراتژی ما تدافعی (WT) است. نتایج حاصل از این بررسی در جدول شماره (۷) ارائه شده است.

جدول ۷: ترکیب عوامل داخلی و خارجی (IFE, EFE)

عوامل خارجی		عوامل داخلی	
T	O	W	S
۰/۹	۱/۴۱۸	۰/۹۹۸۶	۱/۶۷۴
مجموع ضرایب عوامل مرکب			
WO	ST	WT	SO
۱/۲۰۸۳	۱/۲۸۷	۰/۹۴۹۳	۱/۵۴۶

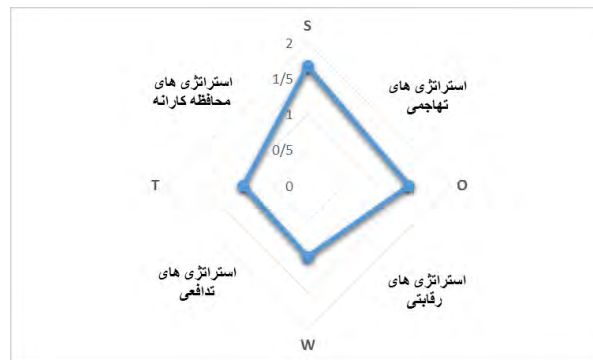
با توجه به ارزیابی و محاسبات انجام شده و مشخص کردن نقاط ضعف، قوت، فرصت و تهدید و امتیازدهی به آن‌ها در قالب ماتریس سوات و مشخص کردن عوامل داخلی و خارجی و ترسیم نمودار نهایی ملاحظه می‌گردد جمع نمره‌های نهایی بر روی محور X ها از ۱ تا ۲/۵ نشان دهنده ضعف داخلی و نمره ۲/۵ تا ۴ بیانگر میزان قوت است. به همین شیوه، جمع نمره‌های نهایی ماتریس ارزیابی عوامل خارجی از ۱ تا ۲/۵ بیانگر میزان تهدید و نمره ۲/۵ تا ۴ بیانگر میزان فرصت است. با توجه به اطلاعات به دست آمده از دو ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و ارزیابی عوامل خارجی (IE) تحقق توسعه‌ی گردشگری در راستای

سیف‌آباد قدیم، نمره نهایی ماتریس ارزیابی عوامل داخلی ۲/۶۷۲۶ و نمره نهایی ماتریس ارزیابی عوامل خارجی ۲/۳۱۸ است. ۱. سنتتاج نهایی از ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (مجموع نمره نهایی ۲/۶۷۲۶) بیانگر این است که قوت‌های فرآوری توسعه‌ی گردشگری در روستای سیف‌آباد قدیم، بیشتر از ضعف‌های پیرامون آن بوده و راهبردهای کلان‌بایده‌گونه‌ای تدوین شود که بتوان بر ضعف‌های موجود غلبه نمود. نتایج حاصل از اطلاعات به دست آمده از ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و ماتریس ارزیابی عوامل خارجی و همچنین وضعیت کلی تحقق توسعه‌ی گردشگری در روستای سیف‌آباد قدیم و ماتریس چهارخانه‌ای ارزیابی عوامل داخلی و خارجی (IE) در شکل شماره (۳) ارائه شده است.

شکل ۳: الگوی ارزیابی و انتخاب راهبرد تحقق توسعه‌ی گردشگری در روستای سیف‌آباد قدیم

بر اساس جدول‌های شماره (۵ و ۶)، تعداد ۱۰ نقطه قوت در برابر ۱۰ نقطه ضعف و همچنین تعداد ۱۰ نقطه فرصت در برابر ۱۰ نقطه تهدید برای تحقق توسعه‌ی گردشگری در روستای سیف‌آباد قدیم شناسایی شد. در مجموع تعداد ۲۰ نقطه قوت و فرصت به عنوان مزیت‌ها و ۲۰ نقطه ضعف و تهدید به عنوان محدودیت‌ها تعیین گردید. اما از نظر وزن نهایی و اثرگذاری این عوامل، نقاط قوت و فرصت با امتیاز ۱/۵۴۶ در مقابل نقاط ضعف و تهدید با امتیاز وزنی ۰/۹۴۹۳ از وضعیت مناسب‌تری برخوردار می‌باشد. بنابراین نشان دهنده توانمندی و پتانسیلی بالا جهت تحقق توسعه‌ی گردشگری در روستای سیف‌آباد قدیم است.

شکل ۴: نمودار ماتریس ارزیابی موقعیت و اقدام استراتژیک تحقق توسعه گردشگری در روستای سیف‌آباد قدیم

بررسی‌ها و نتایج نمودار شماره (۴) در ارتباط با وضعیت تحقق توسعه گردشگری در روستای سیف‌آباد قدیم و همچنین نمره‌دهی عوامل مربوطه نشان دهنده انتخاب استراتژی رقابتی یا اقتضایی و یا تنوع در جهت اقدام می‌باشد. براین اساس جهت تدوین راهبردهای اقتضایی باید با استفاده از نقاط قوت درونی، اثرات ناشی از تهدیدات موجود را کاهش داده و یا آن‌ها را از بین برد و راهبردهای متناسب با آن را تعیین کرد.

نتیجه‌گیری

محور گردشگری بافت تاریخی روستای سیف‌آباد بالایی (قدیم) به دلیل دارا بودن امکانات و توانهای بالقوه‌ی طبیعی، همجواری با دریاچه پریشان، ویژگی‌های اقلیمی، چشم‌اندازهای جالب اکولوژیکی و انواع جاذبه‌های فرهنگی و اقتصادی - معیشتی به‌عنوان یکی از مناطق مهم طبیعی - تاریخی و گردشگری شهرستان کازرون به حساب می‌آید. توانهای محیطی فوق‌الذکر موجب شده تا این منطقه ظرفیت‌های لازم برای هر گونه برنامه‌ریزی ویژه در بخش‌های مختلف گردشگری را داشته باشد. از این رو، پژوهش حاضر در راستای فراهم کردن زمینه توسعه پایدار گردشگری - فرهنگی و جلب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در تلاش جهت پی‌ریزی بسترهای شکل‌گیری توسعه گردشگری در این محور و بهره‌مندی ساکنان محلی از سودمندی‌های گردشگری می‌باشد. بر این اساس جهت تجزیه و تحلیل داده‌های پرسشنامه از نرم‌افزار آماری SPSS و جهت سنجش و آزمون فرضیات پژوهش از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه و همچنین جهت ارائه استراتژی‌های توسعه گردشگری و تعیین نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها از تکنیک سوات استفاده شده است. نتایج حاصل از این پژوهش در گام نخست منجر به شناسایی و معرفی بافت تاریخی روستای مورد مطالعه و سایت‌های مکمل گردشگری در همجواری با روستای سیف‌آباد قدیم به گردشگران محلی و منطقه‌ای شده است. در گام دوم نتایج حاصل از داده‌های

پرسشنامه و مصاحبه از اهالی و کارشناسان منجر به شناسایی پتانسیل‌ها، نقاط قوت و ضعف‌های موجود در ارتباط با امکانات و تأسیسات گردشگری در روستای مورد هدف شده است.

در ارتباط با داده‌های آماری نیز، نتایج حاصل از آزمون آماری پیرسون نشان می‌دهد که رابطه معناداری در سطح ۹۹ درصد اطمینان همبستگی در بین متغیرهای پژوهش وجود دارد و بین افزایش توسعه‌ی گردشگری و ارتقای گردشگری در روستای تاریخی سیف‌آباد، رابطه معنادار وجود دارد. بنابراین هر چه توسعه‌ی گردشگری از میزان بیشتر و وضعیت بهتری برخوردار باشد ارتقای گردشگری در روستای تاریخی سیف‌آباد نیز از وضعیت مطلوبی برخوردار خواهد بود. نتایج حاصل از آزمون رگرسیون چندگانه نیز نشان می‌دهد که مقدار ثابت معادله برابر با $3/972$ و آماره آزمون $6/84$ و همچنین سطح معنی‌داری برابر با $0/000$ است. از آنجا که سطح معنی‌داری این آماره کوچکتر از $0/05$ است، بنابراین می‌توان گفت که معنی‌دار می‌باشد. همچنین در ارتباط با تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته با توجه به میزان بتا و آماره آزمون متغیرها و از آنجا که سطح معنی‌داری این متغیرها از $0/05$ کوچکتر هستند، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که تمام متغیرها معنی‌دار می‌باشند و وارد معادله رگرسیون می‌شوند. نتایج بدست آمده حاصل از یافته‌های این پژوهش با تحقیقات انجام گرفته در گذشته از جمله پژوهش‌های صابونی و تقوی‌خراسانی (۱۳۹۷)، قدیری معصوم و همکاران (۱۴۰۰)، رضایی تبار (۱۳۹۸)، بساک و دین‌پرست (۱۳۹۹)، شاه-آبادی و همکاران (۱۴۰۱)، و طولابی‌نژاد و همکاران (۱۴۰۱) همخوانی و همسویی دارد. در ارتباط با وضعیت تحقق توسعه‌ی گردشگری در روستای سیف‌آباد قدیم نتایج مدل SWOT نشان دهنده انتخاب استراتژی رقابتی یا اقتضایی و یا تنوع در جهت اقدام می‌باشد. براین اساس جهت تدوین راهبردهای اقتضایی باید با استفاده از نقاط قوت درونی، اثرات ناشی از تهدیدات موجود را کاهش داده و یا آن‌ها را از بین برد و راهبردهای متناسب با آن را تعیین کرد. در این راستا جهت حفظ و بازسازی بافت تاریخی روستای سیف‌آباد بالایی (قدیم)، توسعه و ایجاد تأسیسات گردشگری و ارائه خدمات مناسب به گردشگران و بهره‌مندی ساکنان محلی از سودمندی‌های گردشگری پیشنهادها زیر را ارائه کرد:

- ✓ بهسازی، نوسازی، و ساماندهی بهره‌برداری از بناها و آثار تاریخی روستا مورد مطالعه؛
- ✓ ایجاد سایت گردشگری و معرفی ارزش‌های تاریخی و فرهنگی روستای مورد مطالعه به گردشگران؛
- ✓ احیای نمادها و عناصر هویت ساز محله و بکارگیری نظرات شورایاری و نخبگان محلی برای ارتقای سطح تعلق هویت محله‌ای احساس تعلق مردم به محله؛
- ✓ ایجاد مراکز اقامتی و بوم‌گردی و تأسیسات گردشگری در روستای سیف‌آباد؛
- ✓ نصب تابلو راهنما جهت شناسایی و معرفی روستا به گردشگران و بازدیدکنندگان؛
- ✓ ایجاد ساختمان نگهداری یا استقرار نیروهای انتظامی جهت حفظ امنیت گردشگران و بازدیدکنندگان.

سیاسگذاری

این مقاله از پروژه «طرح شناسایی، ثبت و مستندنگاری بافت تاریخی روستای سیف‌آباد بالایی (قدیم)» استخراج شده است که در سال ۱۴۰۰ توسط بنیاد توسعه کازرون پژوهی و با همکاری اداره میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی شهرستان کازرون توسط نویسنده مسئول انجام شده است. نویسنده بر خود لازم می‌داند مراتب تشکر صمیمانه خود را از بنیاد توسعه کازرون پژوهی و بویژه جناب آقای عمادالدین شیخ الحکمایی، دبیر بنیاد توسعه کازرون پژوهی که در تمامی مراحل حامی علمی پروژه و راهنمای نویسنده بودند اعلام کند.

منابع

- اسعدی جعفرآباد، سارا؛ آبرون، علی اصغر و سیاوش پور، بهرام (۱۳۹۸). شناسایی مؤلفه‌های هویت ساز بومی بافت‌های تاریخی فرسوده شهری. فصلنامه معماری شناسی، سال ۲، شماره ۱۲، ص ۶-۱.
- اسکندریان، ایرج؛ جعفریان، محمدحسن و سلیمی سبحان، محمدرضا (۱۳۹۵). راهکارهای توسعه گردشگری روستایی با استفاده از مدل SWOT؛ مورد مطالعه: روستای لاسجرد شهرستان سمنان. فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری چشم‌انداز زاگرس، دوره ۸، شماره ۳۰، ص ۱۸۳-۱۵۹.
- اسماعیل پورمقدم، هادی؛ دهباشی، وحید و خیری، محمد (۱۳۹۵). بررسی رابطه توسعه پایدار گردشگری با امنیت سرمایه-گذاری با تأکید بر اقتصاد مقاومتی. فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، سال ۷، شماره ۱، ص ۲۸-۱۵.
- افراخته، حسن؛ جوان، فرهاد و ریاحی، وحید (۱۳۹۸). تحلیل فضایی اثرات گردشگری بر تحولات کالبدی سکونتگاه‌های روستایی شهرستان رضوان‌شهر. نشریه برنامه‌ریزی توسعه کالبدی، سال ۴، شماره ۱، ص ۷۰-۵۷.
- ایرانمنش، فرحناز و جهان‌بین، نیما (۱۳۹۵). بررسی نقش و اثرات توسعه‌ی پایدار در گردشگری شهری. کنفرانس بین‌المللی مهندسی معماری و شهرسازی، تهران، خردادماه.
- بساک، سعید و دین‌پرست، سجاده (۱۳۹۹). بررسی نقش گردشگری روستایی در توسعه اقتصادی روستاهای هدف گردشگران مطالعه موردی: روستاهای دهستان مدرس، شهرستان شوشتر. فصلنامه جغرافیا و روابط انسانی، دوره ۳، شماره ۱، ص ۲۸۶-۲۶۹.
- به‌دوست، فرانک؛ پوراحمد، احمد و فروهودی، رحمت‌الله (۱۳۹۴). بررسی نقش گردشگری در توسعه شهری کرمانشاه. فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری- منطقه‌ای، شماره ۱۵، ص ۱۰۰-۸۵.
- بهرامی، رحمت (۱۳۹۵). تحلیلی بر نقش گردشگری و اثرات آن بر توسعه سکونتگاه‌های روستایی؛ مطالعه موردی: شهرستان مریوان. فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، سال ۱۱، شماره ۳۴، ص ۱۱۳-۱۰۱.
- تیموری، راضیه؛ کرمی، فریبا؛ تیموری، زینب و صفدری، امین (۱۳۹۳). عوامل مؤثر بر گردشگری مکان‌های تاریخی شهری؛ نمونه موردی: بازار تاریخی کلانشهر تبریز. مجله گردشگری شهری، دوره ۱، شماره ۱، ص ۷۸-۶۳.
- چقاجردی، ایمان؛ جلیلیان، لعیا و فتوحی، زیبا (۱۳۹۸). بررسی گردشگری شهری بافت میانی منطقه ۱۴ اصفهان با استفاده از مدل SWOT-QSPM. فصلنامه اندیشه جغرافیایی، سال ۱۰، شماره ۱۹، ص ۱۵۶-۱۳۹.

- حاتمی نژاد، حسین؛ اروجی، حسن؛ شکروی، نگین و مولائی قلیچی، محمد (۱۳۹۳). بررسی و ارزیابی سایت‌های گردشگری شهری؛ مطالعه موردی: شهر ارومیه. مجله‌ی برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، سال ۳، شماره ۹، ص ۱۶۸-۱۵۱.
- حیدری، زهرا و چهارراهی، حسن‌رضا (۱۳۹۹). بررسی نقش بافت‌های تاریخی در توسعه‌ی گردشگری پایدار شهری؛ مطالعه موردی: شهر شهریار. کنفرانس بین‌المللی عمران، توسعه و بازآفرینی زیرساخت‌های شهری در ایران، تهران.
- حیدری‌ساریان، وکیل و ملکی، ابوذر (۱۳۹۳). ارزیابی نقش گردشگری روستایی در توانمندسازی اجتماعی روستایی؛ مورد مطالعه: روستای ده زیارت، شهرستان بوانات، استان فارس. فصلنامه توسعه روستایی، دوره ۶، شماره ۲، ص ۲۹۸-۲۷۹.
- خانزادی، آزاد؛ فلاحتی، علی و حیرانی، زهرا (۱۳۹۷). بررسی و تحلیل نقش و اثر توسعه‌ی گردشگری بر توزیع درآمد در استان‌های ایران. فصلنامه گردشگری و توسعه، سال ۷، شماره ۱، ص ۱۰۰-۸۴.
- خاوریان‌گرمسیر، امیررضا؛ استاورس، ژاکلین‌ام و علیان، مهدی (۱۳۹۲). برنامه‌ریزی راهبردی توسعه‌ی گردشگری شهری با استفاده از مدل استراتژیک SOAR؛ نمونه موردی: شهر تفت. فصلنامه برنامه‌ریزی و آمایش فضا، دوره ۱۷، شماره ۳، ص ۱۲۷-۱۴۳.
- رحیمی، حسین (۱۳۹۶). نقش مناسبات شهر و روستا در توسعه‌ی گردشگری روستایی مطالعه موردی: بخش گلپه‌ار شهرستان چناران. فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری، دوره ۱۲، شماره ۳۸، ص ۶۱-۴۵.
- رحیمی‌پور، بهاره؛ ظاهری، محمد و کریم‌زاده، حسین (۱۴۰۱). تدوین سناریوهای توسعه‌ی پایدار گردشگری روستایی با رویکرد آینده‌نگاری؛ مطالعه موردی: روستاهای هدف گردشگری شهرستان سقز. گردشگری و توسعه، انتشار آنلاین از تاریخ ۱۵ فروردین.
- رضایی تبار، زینب (۱۳۹۸). بررسی نقش گردشگری در تحولات اقتصادی روستا و ارزیابی تأثیرات مثبت و منفی آن نمونه موردی: روستای خشت سر شهرستان محمودآباد. فصلنامه مطالعات جغرافیا، عمران و مدیریت شهری، دوره ۵، شماره ۴، ص ۴۹-۳۲.
- زارع اشکذری، سیدمحمد؛ سقایی، محسن؛ موسوی، میرنجف و ملک‌آبادی، رضا (۱۳۹۵). تحلیلی بر نقش جاذبه‌های میراث فرهنگی در توسعه‌ی جذب گردشگری شهری در ایران مرکزی؛ مطالعه موردی: شهر یزد. فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره ۴۸، شماره ۳، ص ۴۲۷-۴۰۷.
- زندمقدم، محمدرضا و طوسی‌نژاد، نرگس (۱۴۰۱). ارزیابی و توسعه‌ی گردشگری شهری با رویکرد توسعه پایدار؛ مطالعه موردی: منطقه ۱۱ شهر تهران. فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دوره ۱۴، شماره ۵۲، ص ۱۶۹-۱۴۷.
- زنگنه، مهدی و تقوایی، مسعود (۱۳۹۱). تحلیلی بر توسعه‌ی گردشگری در منطقه تفرجگاهی شاندیز مشهد. فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی، سال ۱۶، شماره ۴۲، ص ۱۱۲-۸۹.
- زیاری، کرامت‌الله؛ اشنویی، امیر و مولایی قلیچی، محمد (۱۳۹۳). سنجش رضایت گردشگران از کیفیت خدمات هتلداری با استفاده از شاخص CSM؛ مطالعه موردی: کلانشهر شیراز. مجله گردشگری شهری، دوره ۱، شماره ۱، ص ۱۵-۱.
- سپهوند، فاطمه؛ موحدی، رضا و رحیمیان، مهدی (۱۴۰۰). راهکارهای توسعه‌ی ظرفیت‌های گردشگری پایدار روستایی در شهرستان خرم‌آباد. فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری، دوره ۱۶، شماره ۵۵، ص ۲۵۶-۲۳۳.

- سلیمانی، علیرضا و محمدی، مرتضی (۱۳۹۹). شناسایی موانع و ظرفیت‌های اقتصاد گردشگری (صنعت پاک) در شهر ارومیه و ارائه راهکارهای سیاسی، فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دوره ۱۱۲، شماره ۴۵، ص ۴۴-۲۵.
- شاه‌آبادی، ابوالفضل؛ مرادی، علی و بابایی، مجید (۱۴۰۱). تأثیر مؤلفه‌های اقتصادی دانش بنیان بر توسعه صنعت گردشگری در کشورهای منتخب. فصلنامه گردشگری و توسعه، انتشار آنلاین از تاریخ ۲۴ خرداد.
- شرفی، لیلا، زرافشانی؛ کیومرث، گراوندی؛ شهپر و قبادی، پرستو (۱۳۹۲). بررسی اثرات توسعه گردشگری در ارتقاء شاخص‌های اقتصادی- اجتماعی نواحی روستایی مورد: منطقه گردشگری ریجاب در استان کرمانشاه. فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال ۲، شماره ۳، ص ۱۳۴-۱۱۹.
- صابونی، هیلا و تقوی‌خراسانی، مهدی (۱۳۹۷). بررسی نقش گردشگری روستایی در توسعه پایدار روستا. دومین کنگره ملی توسعه زیرساخت‌های فناوری صنعت راه و ساختمان ایران، تهران.
- طولابی‌نژاد، مهرشاد؛ منظم‌اسماعیل‌پور، علی و صادقی، خدیجه (۱۴۰۱). اثرات گردشگری بر ارتقای سطح رفاه اقتصادی و اجتماعی خانوارهای روستایی شهرستان چابهار. فصلنامه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، دوره ۲۲، شماره ۶۵، ص ۳۰۱-۲۸۳.
- عباس‌زاده، مظفر؛ محمدمرادی، اصغر و سلطان‌احمدی، الناز (۱۳۹۴). نقش ارزش‌های میراث معماری و شهری در توسعه گردشگری فرهنگی، مطالعه موردی: بافت تاریخی ارومیه. فصلنامه مطالعات شهری، شماره ۱۴، ص ۹۰-۷۷.
- عناستانی، علی‌اکبر؛ جوائشیری، مهدی و کاویانی، سمیرا (۱۳۹۶). بررسی تأثیر رواج گردشگری خانه‌های دوم بر توسعه کالبدی سکونتگاه‌های روستایی؛ مطالعه موردی: شهرستان کلاردشت. فصلنامه برنامه‌ریزی فضایی (جغرافیا)، سال ۷، شماره ۳، ص ۲۴-۱.
- قاسمی، علی و مرادی‌مسیحی، وراز (۱۳۹۳). نقش گردشگری در توسعه اقتصادی سکونتگاه‌های روستایی شهرستان بهشهر. فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال ۳، شماره ۲، ص ۱۲۴-۱۰۵.
- قدیری معصوم، مجتبی؛ بهمنی، افشین؛ حاجیلو، مهدی؛ عظیمی، فریده و قدیری معصوم، مهدیه (۱۴۰۰). بازاندیشی در جوه مؤثر بر توسعه گردشگری کشاورزی و زمین‌یابی کارآفرینی در مناطق روستایی، مطالعه موردی: روستاهای استان تهران. فصلنامه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، دوره ۲۱، شماره ۶۳، ص ۳۳۴-۳۱۵.
- کارگر، بهمن؛ خدائی، یوسف و سرور، رحیم (۱۴۰۱). گردشگری شهری رویکردی نو به سوی بازآفرینی شهری، مطالعه موردی، شهر زنجان. فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری (چشم انداز زاگرس)، دوره ۱۴، شماره ۵۲، ص ۸۱-۴۹.
- کوزه‌گرکالنجی، لطفعلی و نوروزی، علی (۱۴۰۱). گردشگری هنری به مثابه رهیافتی نوین در جذب گردشگران. فصلنامه جغرافیا و روابط انسانی، دوره ۵، شماره ۱، ص ۱۳۴-۱۲۰.
- محمدی‌ده‌چشمه، پژمان (۱۳۹۶). تحلیل راهبردی تنگناها و فرصت‌های توسعه گردشگری شهری؛ مطالعه موردی: شهر کرد. فصلنامه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، سال ۱۷، شماره ۴۷، ص ۳۷-۱۹.
- مرکز آمار ایران، سالنامه آماری استان فارس (۱۳۹۹).

نعیمی، کیومرث؛ پورمحمدی، محمدرضا و ایرانی، احمد (۱۳۹۴). ارزیابی و تدوین استراتژی‌های توسعه پایدار گردشگری با استفاده از تکنیک SWOT و IEA؛ مطالعه موردی: شهرستان بانه. فصلنامه گردشگری شهری، دوره ۲، شماره ۳، ص ۳۱۹-۳۰۵.

Chen, C. F. & Chen, F. S. 2010. Experience Quality, Perceived Value, Satisfaction and Behavioral Intentions for Heritage Tourists. *Tourism Management*, 3(1)1, 29 – 35.
Kave, Amir. Miri, Gholam Reza. Saghaii, Mehdi. 2014. Assessment and analysis of spatial patterns and tourism species in Mashhad metropolis. *American Journal of Engineering Research*, 3(4), pp-45-53.

